

Postavení Romů a Travellerů v Evropské unii v oblasti základních práv

Kdo jsou Romové a Travelleri?

Výraz „**Romové**“ se používá jako zastřešující výraz pro skupiny lidí, kteří sdílejí více či méně podobné kulturní charakteristiky, např. Romové, Sintové, Travelleri, Aškalové a Kale. Tyto skupiny mají i společnou historii trvalé marginalizace v evropských společnostech.

Neprobíhá žádný sběr **oficiálních údajů týkajících se etnicity**, který by soustavně zahrnoval všechny členské státy EU. Podle odhadů žije v současnosti v EU zhruba 10–12 milionů Romů, díky čemuž jsou Romové **největší etnickou menšinou v EU**.

Většina Romů žijících v Evropské unii jsou státní příslušníci některého členského státu EU, a proto jsou to občané EU, kteří mají stejná práva a povinnosti jako kterýkoli jiný občan EU.

Činnost agentury FRA zaměřená na situaci Romů

Úkolem Agentury Evropské unie pro základní práva (FRA) je poskytovat orgánům a institucím Evropské unie poradenství podložené fakty a důkazy v otázkách základních práv při provádění právních předpisů Evropské unie.

Agentura FRA opakovaně označila Romy za **etnickou menšinu, jež je nejvíce ohrožena** diskriminací a porušováním lidských práv v EU.

Agentura FRA provádí výzkum přístupu Romů ke vzdělání, zdravotní péči, bydlení a svobodě pohybu. Po analýze problémů, kterým Romové čelí, včetně případů rasově motivovaného násilí, poukazuje agentura FRA na pozitivní iniciativy, při nichž byly takové problémy překonány, a navrhuje další postupy.

Agentura FRA pracuje **s romskými komunitami** a dává jim možnost přispět k udržitelnému zlepšení situace Romů v EU. Agentura FRA pracuje i v součinnosti s **místními orgány**, kterým jejich postavení umožňuje zjišťovat, jakým způsobem jsou práva Romů chráněna v praxi. Agentura FRA spolupracuje s **evropskými orgány, Radou Evropy** a dalšími **mezinárodními organizacemi**, aby zajistila vzájemné doplňování činností agentury FRA a ostatních institucí.

Více informací naleznete na internetové stránce agentury FRA věnované Romům:
www.fra.europa.eu/fraWebsite/roma/roma_en.htm

Hlavní druhy porušování základních práv, kterému jsou Romové vystaveni

- **Diskriminace v přístupu k zaměstnání** – hlavní důvod nezaměstnanosti Romů.
- **Diskriminace v přístupu ke vzdělání** – méně příznivé zacházení s romskými dětmi, kterým učitelé věnují menší pozornost.
- **Diskriminace v přístupu k bydlení** – segregované bydlení a bezdomovectví.
- **Diskriminace v přístupu ke zdravotní péči** – zneužívání a porušování práva na rovný přístup ke službám zdravotní péče.
- **Rasově motivované násilí a trestná činnost** – důsledky stereotypních přístupů a diskriminace.

Stěhování do jiného členského státu EU

- Romové **mají problémy s pohraničními/vízovými úředníky**, včetně žádostí o úplatky ze strany zkorumpovaných úředníků při odchodu Romů ze země původu a/nebo návratu zpět.
- Romové jsou si vědomi svého **obecného práva svobodně se pohybovat**, méně jsou si však vědomi specifické a často složité škály **práv a povinností** spojených se zřízením **trvalého pobytu** občanů EU v jiném členském státě.
- **Chudoba způsobená nezaměstnaností, diskriminací a rasismem** je hlavním činitelem, který Romy nutí opustit svou zemi původu.
- Romové se potýkají s **problémy při hledání zaměstnání** na oficiálním trhu práce ve své cílové zemi, protože jsou vystaveni stereotypnímu přístupu a diskriminaci.
- Romové mají **potíže při registraci svého bydliště** v nové zemi pobytu. V důsledku toho mohou mít **problémy s přístupem** ke státním systémům zdravotní péče a k opatřením v oblasti veřejného bydlení, sociální pomoci a začleňování na trh práce.
- Výsledné vyloučení ze sociální pomoci má **nepříměrný dopad** na ženy, děti, seniory a zdravotně postižené osoby.

Ze zprávy – [Situace romských občanů EU, kteří se stěhují do jiných členských států EU a usazují se v nich – listopad 2009](#)

Pozitivní iniciativy

Španělsko – ačkoli ve Španělsku existuje povinnost registrace k pobytu, občané Evropské unie musí pouze prokázat svou totožnost a státní příslušnost. Tento přístup velmi usnadňuje sociální začleňování Romů.

Spojené království – sčítání ve školách ve Spojeném království zahrnuje „Romy“ jako etnickou kategorii, což je důležité pro sledování pokroku Romů ve škole a pro řešení jakékoli případné diskriminace.

Itálie – existují opatření v oblasti bydlení, která romským rodinám žijícím v segregovaných a nevyhovujících „kočovnických táborech“ umožňují přestěhovat se do integrovaného nájemního bydlení. Jednotlivé zúčastněné instituce (obecní, okresní a krajské), nevládní organizace a romská komunita při provádění takových intervencí spolupracují.

Ze zprávy – [Vybrané pozitivní iniciativy – Situace romských občanů EU, kteří se stěhují do jiných členských států EU a usazují se v nich – listopad 2009](#)

Přístup k bydlení

- Velmi málo Romů ví, že existují právní předpisy, které při zajišťování bydlení zakazují diskriminaci v souvislosti s etnickým původem.
- Pouze 11,5 % postižených Romů ohlásilo případy diskriminace příslušným organizacím.
- Romské děti z rodin, které jsou vystaveny nucenému vystěhování, mají **velké potíže se školní docházkou**.
- Ti, kteří žijí v odlehlých osadách, budou s největší pravděpodobností navštěvovat **segregované** školy.
- Romové, kteří žijí v segregovaných komunitách nebo v nevyhovujících podmínkách, mají pouze **omezený přístup k veřejným službám a sociálním sítím**.
- Bydliště v segregovaných oblastech ztěžuje hledání práce a dojíždění do ní.
- Nevyhovující životní podmínky mají **vážné zdravotní důsledky**, zejména u žen a dětí.

Ze zprávy – [Srovnávací zpráva o podmínkách bydlení Romů a Travellerů v Evropské unii – říjen 2009](#)

Pozitivní iniciativy:

- Projekt *Vesnička soužití*, který sponzoruje **česká vláda**, zajistil nové místo k bydlení s 54 bytovými jednotkami pro romské i neromské oběti povodní, které přišly o své domovy po povodni v červenci 1997 v Ostravě.
- Obec Nálepkovo patřila k prvním obcím na **Slovensku**, které navrhly a realizovaly třífázový projekt bydlení Romů, který začal v roce 1994 a zahrnoval výstavbu 64 nových obydlí a zajištění

dostupných bezúročných mikroúvěrů na zařízení či renovaci bydlení. Tato iniciativa měla vliv na vznik specifické vnitrostátní politiky v oblasti bydlení Romů.

- Místní samospráva v obci Kerecsend v **Maďarsku** vybudovala tzv. domy počáteční pomoci pro mladé romské rodiny, které platí nájemné ve výši 21 EUR měsíčně a dalších 58 EUR měsíčně spoří, aby si tak za pět nebo šest let mohly pořídit nový dům a uvolnit v domech počáteční pomoci místo novým rodinám.

Ze zprávy [Případové studie konkrétních iniciativ v oblasti bydlení určených Romům a Travellerům – říjen 2009](#)

Oběti trestných činů

- 1 ze 4 romských respondentů v [nedávném šetření agentury FRA](#) uvedl v průměru čtyři případy napadení, vyhrožování nebo závažného obtěžování za dobu 12 měsíců, což naznačuje, že **rasově motivované trestné činy jsou každodenní realitou**.
- **Nedostatečnou důvěru ve struktury prosazování práva** a soudnictví uvedlo více než 65 % dotazovaných Romů.
- Pouze 14 % romských respondentů bylo schopno jmenovat organizaci, která by jim mohla pomoci, pokud by se stali obětmi diskriminace.

Ze zprávy – [EU-MIDIS – Šetření o menšinách a diskriminaci v Evropské unii – zpráva Zaměřeno na údaje: Romové – duben 2009](#)

Budoucí činnost agentury FRA zaměřená na Romy

- Činnost agentury FRA zaměřená na Romy a práci s nimi bude v souladu s prioritami EU, jejichž výčet je uveden v nedávném sdělení Evropské komise **„Sociální a ekonomická integrace Romů v Evropě“**, s **platformou pro začleňování Romů** a **10 obecnými základními principy týkajícími se integrace Romů**.
- Agentura FRA bude rozvíjet inovační a otevřené metodiky, které se budou zaměřovat na provádění politiky a dosahování větších účinků při práci v terénu prostřednictvím další spolupráce s Romy, s orgány na vnitrostátní i místní úrovni a s většinovou populací.

Více informací naleznete na internetové stránce agentury FRA věnované Romům:
www.fra.europa.eu/fraWebsite/roma/roma_en.htm